

Balogh Elemér

„recht erzählen“ Tudományos ülés Michael Stolleis emlékére

A frankfurti Goethe Egyetem és a Max Planck Jogtörténelmi és Jogelméleti Intézet tudományos megemlékezést tartott a közelmúltban elhunyt jogtörténész Prof. Dr. Dr. h. c. mult. Michael Stolleis (1941–2021) személyét és munkásságát megidézendő. A helyszín az egyetem díszterme volt (Casino Building, Westend Campus), az időpont 2022. június 24., és bár a Covid miatt még mindig érvényben lévő óvintézkedések miatt a részvételi lehetőséget korlátozták, lehetőséget kaptam arra, hogy vendégprofesszorként részt vegyek a programon. Felejthetetlen élményben volt részem.

Michael Stolleis 1974 óta volt a Frankfurter Egyetem professzora, 1991 óta pedig a Max Planck Európai Jogtörténelmi Intézet igazgatója, ahonnan 2006-ban vonult nyugdíjba. Nemzetközi hírnevét tükrözi, hogy 7 tudományos akadémia választotta tagjává, és 4 külföldi egyetem (Lund, Toulouse, Padova, Helsinki) fogadta díszdoktorává. Kutatásai középpontjában a közjog története állt, beleértve a tudománytörténetet, valamint a 20. század kortárs története annak minden izgalmas aspektusával, különösen Németország szerepének értékelésével.

A program köszöntő beszédekkel kezdődött. A megemlékezés moderátora és szervezője, Marietta Auer, a Max Planck Intézet jelenlegi ügyvezető igazgatója köszöntötte a jelenlévőket, majd átadta a szót az egyetem elnökének, Enrico Schleiffnek, utána a jogi kar dékánhelyettesének, Felix Maultzschnak, végül ő maga is röviden felidézte Stolleis professzor személyét.

Ezután három, kiemelkedő alapossággal megírt és szenvedéllyel előadott tudományos referátum következett a jog- és társadalomtörténet azon főbb témáiról, amelyek a néhai jogtörténész számára is nagy érdeklődésre tartottak számot.

Aurore Gaillet (Toulouse) „Egy francia hódolat” címmel tartott előadást. Néhány személyes emlékre utalva így nyilatkozott önmagáról:

„Ha veszem a bátorságot, hogy meséljek magamról, az azért is van, mert tudom, hogy nem én vagyok az egyetlen, aki a szívében hordozza a tudományos szenvedély és az emberi melegség fényét, amely maga Michael Stolleis.”

Előadásában három fő témára összpontosított: a) először Stolleis monumentális főművét, a németországi közjog történetét összefoglaló monográfiáját méltatta – rámu-

tatva néhány okra, hogy miért nincs „párja” ennek a műnek Franciaországban –, b) majd a kutatásmódszertan és a történelem kapcsolatát elemezte, és c) kitért a Stolleis professzort foglalkoztató főbb intellektuális kérdésekre. Ennek során felidézte az elhunyt gondolatait arról, hogy mire van leginkább szüksége a mai társadalomnak az egyetemek részéről, nevezetesen a tudomány és a társadalom kapcsolatáról. Stolleis fáradhatatlanul hangsúlyozta a demokrácia és a jogállamiság történelmi jelentőségét Németország és Európa életében. Michael Stolleis személyére emlékezve úgy fogalmazott, hogy ő volt számára a „példakép, mentor és iránytű egyszere”.

Miloš Vec (Bécs) „Német nemzetközi jog – tudománytörténet” című előadásában Stolleis egyik kutatási fókuszába engedett betekintést. Foglalkozott a ’nemzetközi jog’ többretegű, történelmileg kialakult fogalmával, amely a német történelemben az évszázadok során fejlődött és bontakozott ki egészen napjainkig. A nemzetközi jog történelmi jelentőségét hangsúlyozta, áttekintette Stolleis írásait, és a következőképpen foglalta össze álláspontját:

„Michael Stolleis a német közjog történetének nemzetközi jelentőségű jogtörténésze volt. Ez a nemzetközi viszonylatban is egyedülállóan hosszú és gazdag történet magában foglalja a nemzetközi közjog történetét is, amelyvel rendkívül behatóan foglalkozott.

Németországnak itt is van egy sajátos hagyománya, amely megkülönbözteti más európai és nemzetközi jogi kultúráktól. Ez a tradíció ugyanis az egykori Német-római Szent Birodalomban (*im Alten Reich*) gyökerezik, a szereplők és területek pluralizmusával, valamint a politikai viták jogi szabályozására irányuló akarattal. A 19. század a Német Szövetséggel (*Deutscher Bund*) hasonló módon állandósította ezt a pluralitást, és tovább segítette a nemzetközi jog e tudományos kultúrájának fejlődését. Michael Stolleis számos tanulmány megírását ösztönözte, amelyek fokozatosan feltárják ezt a hagyományt.”

Pascale Cancik (Osnabrück) „A gyarmati jog történetéről – beszélgetés” című előadásában a német történelem, ezen belül a jogtörténet egy kevésbé ismert fejezetével foglalkozott, nevezetesen Németország részvételével Afrika gyarmatosításában, amely Stolleis szerint „valójában csak nagyon kevésbé kutatott terület”. Az előadó egy befejezetlen beszélgetés formájában írta meg beszédét. Stolleis kiemelkedő irodalmi tehetségére is nyomatékosan utalt, felvállalva a megemlékezés mottóját: Végül is, hogyan lehet „helyesen elbeszélni” a jogtörténetnek ezt a fejezetét...? Az irodalom szerelmeseiként [Michael] Stolleis jogtörténetet is írt jogtörténelmi történetekben, szép, barátságos, gyakran vidám elbeszélésekben.

Michael Kunze (Hamburg) tartalmas záróbeszéde zárta a tudományos előadásokat, és meg kell említenem, hogy a szórakoztató, de nem könnyű szakmai programot a Philly Long Trio zenei hozzájárulása üdítően gazdagította.